

A MAGYAR FOLYÓIRAT PROBLÉMÁJA.

PROGRAMM HELYETT, mely egészében talán sohasem teljesíthető, s így benne némi felelőtlenség is rejtezik, új folyóirat megindításánál sokkal hasznosabbnak tartjuk azon lehetőségeket vizsgálni, melyek között magyar földön folyóirat, mely szépirodalommal nem foglalkozik, egyáltalában élhet, olvasókra számíthat és rájuk hatást gyakorolhat.

Ilyen vizsgálat a trianoni Magyarországon épenséggel elengedhetlen, mert hiszen Trianon óta minden lépésünk, minden kezdeményünk és vállalkozásunk hasonlíthatatlanul súlyosabb feladat és sokkal komplikáltabb körülmények közt megy végbe, mint a korábbi időszakban, melynek egyszerű, tiszta vonalú viszonyaira szinte irigységgel tekinthetnénk vissza, ha — nem éreznénk következéseiket.

Minő lelki nyugalom, az életnek és bonyolult viszonyainak könnyed, biztos felfogása mosolyog ki a századkezdet nagy folyóiratának, az Új Magyar Szemlének programjából! „Amit akarunk — mondja a beköszöntő szám — nem más, mint amire egészséges, finom és művelt elménk vágyanak.“ Az új szemle egy harmonikus, anyagilag és szellemileg kiművelt réteghez fordul s ennél akar „a közdolgozóról, a társadalom és tudományosság, az irodalom és művészetek nagy kérdéseiről a hozzájuk méltó komolysággal és részletességgel elmélkedni.“

Boldog kor, melyben még egész társadalmi réteg élhetett az elefántcsonttoronyban, a tömeg zajától és zavarától távol s hallgathatta szellemes és kedves íróknak vonzó tárgyokról szóló elmélkedéseit!

Egy évtizeddel az Új Magyar Szemlére indult meg a Magyar Figyelő, mely a megnehezedett politikai és társadalmi életben már realisabb szemmel ismerte fel a veszedelemeket és jelölte meg saját feladatait. „A Magyar Figyelő a magyar értelmiséghez intézi szavát. Ahhoz az értelmiséghez, mely hivatva van a nemzet vezetésére és mely ma maga is szétagoltan, részben irányt veszve tesped... A munka célja az értelmiség szétszórt töredékeinek tömör, köteleesség teljesítésére kész és igazai megvédésére képes nemzeti társadalomba való egyesítése.“ E cél szolgálatában a korszak legnagyobb magyar egyénisége bontott zászlót a legnagyobb

magyar íróval együtt, köröttük az ország legjobbjai csoportosultak és folyóiratukból csakugyan nagy hatású életenergiák áradtak szét a magyar földön. Az első számban Herczeg Ferenc megírta a magyar életben akkor jelentkező balkáni típusnak örökérvényű rajzát, Tisza István az ő páratlan felelősségérzetével a drágaságról elmélkedett, a további számok és évfolyamok semmiben sem maradtak az elsők mögött, az egész Figyelő a nemzeti akarat nagy nekilendülése volt, melynek eredményei sem hiányoztak, de vajjon sikerült-e neki egyesíteni, erős fallá tömöríteni az akkor is szétszórt nemzeti értelmiséget? A ma meginduló folyóirat legelső sorban az értelmiségnek immár évtizedes, a háborúban megindult katasztrófájával lesz kénytelen foglalkozni.

Trianon óta a korábbi feladatok csak egy részét, egy szeletét képezhetik a ma feladatainak, részben pedig aktualitásukat veszítve, közömbössé váltak. Ma már nem indíthatunk magyar folyóiratot, mely tisztán a művelt és finom elmékhez szóljon és ezeknek szerezzen szellemi kielégülést. Trianon óta sokkal súlyosabb és vézesebb munkák várnak ránk, semhogy rokokó-játékba fogjunk.

De viszont a helyzetnek komolyságát felismerve, erőink túlbecsülésétől is óvakodnunk kell. A magyar középosztályt nem fogjuk megmenteni, bármily szívesen termők is ezt, a nemzeti társadalom egyes rétegeinek sajnosán meglévő érdekellentéteit sem fogjuk folyóiratunkkal eliminálni, mert tudjuk, hogy a társadalmi alakulások sokkal komplikáltabb processzusok eredményei, semhogy egy folyóirat lényegesen befolyásolhatná azokat. Társadalomtörténeti tényeket nem fogunk alkotni, ezzel tisztában vagyunk.

Itt említjük meg, elrettentő példaként, azt a magyarul írt szemlét, homlokán századunk nevével, mely munkájával következetesen a társadalom átalakulását célozta, míg nagyzási hóbortja példátlan impotenciában nem pukkant szét, akárcsak gyermekeknek falhoz vágott üres staniclijé; emléke ma, az akarhatnám és a tehetség aránytalansága miatt homéroszi kacajt kelthetne, ha nem terhelnék egyúttal, más vonatkozásokban, tragikus bukásunk előidézésének is súlyos bűnei.

Mai helyzetünket józanul mérlegelve, a művelt értelmiség csak központi bázis lehet, melyről mondanivalóinkat a nemzeti társadalom minden rétegébe elvezessük. Az értelmiségnek egyetemet végzett tagjain túl nem mondhatunk le sem a gazdátársadalom, sem a magántisztviselői kar, sem a szabad kereső pályák: ipar, kereskedelem, technika embeireiről. A nemzeti kultúra, melyet itt szolgálni akarunk, nem lehet többé, főiskolai végzettséghez kötve, néhány ezer

család tulajdona s ezért minden eszközt meg kell ragadnunk, hogy a társadalom ezen osztályaihoz valamiképen hozzáférhessünk.

Az olvasók körének kiterjesztése bizonyára nehézségeket fog okozni az első időben, a folyóirat tartalmi összeállításában és stílusbeli színezetében. Szélesebb körökhöz nem szólhatunk akadémiai magasságból, viszont íróinkat és szakembereinket, kik a politika, tudomány és irodalom területein otthonosak, egészen szokatlan, új feladat elé állítjuk, ha szélesebb köröknek szóló, de mégis beható, de mégsem újságba való cikkeket kérünk tőlük. Ezt az írásmódot újabb időkből nem próbálta magyar folyóirat és kétségtelen, hogy belőle vállalkozásunk kezdetén tartalom és stílus némi egyenetlensége fog származni, amíg az új műfajt írótaborunk ki nem alakítja magának.

Minél szélesebb körökhöz fordulunk, annál tisztább igazságokat, annál mélyebb értelmet és felfogásokat kell nyújtanunk. Itt természetesen nem ismeretek terjesztéséről van szó, feladatunk a széles körökkel szemben nem lehet egyéb, mint a nemzeti élet legkülönbözőbb terein felmerülő problémák ismertetése és olyan taglalása, hogy lényegük megvilágosodjék s az olvasó a kérdések rengetegében eligazodjék. Cikkeinkben még teljességre sem törekszünk, hanem a legtanulságosabbnak mutatkozó kérdéseket kiragadva akarjuk közönségünket a reális valóság megértésére és józan, önálló ítélkezésre szoktatni. A cél: hogy minél több magyar legyen képes illúziók ködétől, a demagógia lángolásától távol, nyugodt szemmel beletekinteni a Valóságba, mely ma, sajnosan tudjuk, számunkra nem igen nyújt vonzó képeket. De amíg ezt el nem érjük, addig sem nemzeti célkitűzésekről, sem nemzeti öntudatról nem beszélhetünk, csak éppen délibábokra támaszkodva.

A mai folyóirat tehát minél szélesebb rétegekben óhajtja elterjeszteni ugyanazon nemzeti öntudatot, hogy ez az öntudat mutassa meg a társadalom tagjainak összetartozandóságát, közös érdekeit és a közös utat, melyen verejtékes munkával kell mai elesett állapotunkból kiemelkednünk.

Ez a közös öntudat az, mely nemzeti történetünk utolsó századaiban annyiszor élt, mint frázis, és oly ritkán, mint valóság. A közeljövőben nem hiányozhatik, mert ennek feladatai sokkal súlyosabbak, semhogy bármely néposztály, bármely műveltség kivonhatná magát alólok.

Jól tudjuk, ezt a közös öntudatot nem lehet máról holnapra megteremtenünk. Az útnak közbeeső állomásai vannak. Egyik: a lelki kapsok fenntartása és megszilárdítása,

mely a trianoni határok közé szorult magyarságot köti össze leszakított testvéreivel. Az új nemzeti öntudatnak mindenkít, határokon innen és túl, akár lesznek határok, akár nem, össze kell kapcsolnia. Ennek megvalósítása nem is olyan egyszerű, magától értetődő dolog, mint amilyenek romantikus illúziókon keresztül látszik. Szolgálatába, ezt nyugodt öntudattal mondhatjuk, teljes erőnkkel beszélődünk. A másik állomás: szociális megértés életrekelése minél több magyar lélekben. Ennek hiánya mai társadalmunknak legsúlyosabb jelensége, amint ezt folyóiratunkban nem egyszer, de sokszor alkalmunk lesz elmondanunk, hogy valamiképpen változásra, javulásra készítjük elő, tegyük hajlamossá a lelkeket. A harmadik állomás, melyet igazában csak a szociális méltányosság és szeretet magaslatáról közelíthetünk meg, annak a tudatossá tétele, hogy a mi kultúránk, melyet a magyar népfaj itt Európában, ezeréves keresztény országban, a mindenkori európai szellemmel szoros kapcsolatban termelt ki, ez a kultúra a mi legnagyobb, egyetlen kincsünk, melyet semmi idegen törekvéseknek fel nem áldozhatunk. Hinnünk és tudnunk kell, hogy a magyar műveltség az európai kultúra területein is kimagasló, büszke jelenség, melyről örömmel tehetünk bárhol is vallomást, annál inkább, mert hiszen ez a mi örökölt magyar kultúránk az egyetlen életforma, melyben az emberi lélek magaslatait mi, magyarok, megközelíthetjük. Ezt a magyar kultúrát kell nem néhány száz vagy ezer műveltnék, hanem a nép széles rétegeinek mielőbb megismerniök, megszeretniök és benne részesedniök. Mert ha nem, úgy elhomályosul a jövő és elvész a nép.

Mindez bármily szerény megfontolásból indul is ki, összességében sokkal nagyobb feladat, semhogy néhány esztendő alatt, bizonyos egyének társulásával megvalósítható volna. Szerkesztő-bizottságunk tagjai, élükön elnökükkel, teljes lelki függetlenségben iparkodnak az eszközöket megválasztani, melyek a folyóiratot nemzeti céljaihoz közelebb viszik, de nagyon jól tudják, hogy a jövő az új nemzedék kezében van és ez az új, ifjú nemzedék van hivatva a mi hosszú terminusra váró feladataink megvalósítására. A fiatal-ság részvétele nélkül csak félmunkát végeznénk, ezért számítunk úgy olvasóink közt, mint munkatársaink körében is a fiatal-ságnak folyton fokozódó támogatására.

Folyóiratunk azon merész, magyar földön példátlan szándékkal indul meg, hogy egyszerre több nemzedék lelkét foglalja össze és vezesse jobb, magyarabb és emberibb képek felé.

SZEKFI GYULA.